

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері соціальних відпусток»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту.

Відповідно до статті 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Стаття 51 Конституції України декларує рівність прав та обов'язків чоловіка і жінки у шлюбі та сім'ї.

Сімейним кодексом України визначено, що сім'я є первинним та основним осередком суспільства. Держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї. Держава створює умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство.

Національне законодавство у сфері соціальних відпусток має значні прогалини в частині визначення поняття одинокої матері/батька, забезпечення права кожного з батьків дитини на соціальні відпустки, відпустки при народженні дитини.

Виникає необхідність в адаптуванні положень національного законодавства про працю до законодавства і стандартів Європейського Союзу (далі – ЄС) у соціально-трудої сфері, зокрема — Директиви Ради 2010/18/ЄС від 08 березня 2010 року про впровадження переглянутої Рамкової угоди щодо батьківської відпустки, укладеної UNICE, CEEP і ETUC (далі – Директива), вдосконалити механізм реалізації батьками дитини права на соціальні відпустки без дискримінації за ознакою статі.

Також, на сьогодні в Україні відпустку складно отримати одинокій матері, оскільки законодавство про працю не містить визначення терміну «одинокa мати» та/або категорії осіб, яких відносять до цієї категорії. Так само складно реалізувати право на відпустку батьку дитини.

Однак, відповідно до п. 9 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 06.11.92 р. № 91 одинокою матір'ю є жінка, яка не перебуває у шлюбі й у свідоцтві про народження дитини якої відсутній запис про батька дитини або запис про батька зроблено в установленому порядку за вказівкою матері, вдова, інша жінка, яка виховує і утримує дитину сама.

Поняття «одинокий батько» було предметом судового вивчення. Так, Верховний Суд, переглядаючи касаційну скаргу у справі № 822/2446/17, у своїй постанові від 13.06.2018 р. висловив таку позицію: «Так як правовий статус поняття «одинокого батька» не врегульований законодавством, вбачається можливим застосування аналогії поняття «одинокї матері».

Тобто для набуття статусу «одинокa матір», «одинокий батько» необхідні 2 факти:

- не перебування у шлюбі,
- виховання і утримання дитини самими матір'ю чи батьком відповідно, тобто без участі іншого з подружжя у житті дитини.

Одному із батьків після закінчення відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку законодавством надається право оформити відпустку по догляду за дитиною до шести років. Ця відпустка не надається в обов'язковому порядку, а тільки в разі, коли дитина потребує додаткового домашнього догляду.

З метою приведення законодавства України до стандартів ЄС виникає необхідність про надання однакового права батькам на отримання відпустки без збереження заробітної плати для піклування та нагляду за дитиною, у разі якщо дитина потребує домашнього догляду - тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною восьмирічного віку з урахуванням позиції статті 2 Рамкової угоди щодо батьківської відпустки, укладеної UNICE, CEER і ETUC, укладеної 18 червня 2009 р.

2. Цілі і завдання прийняття законопроекту

Проект Закону розроблений з метою імплементації окремих положень Директиви 2010/18/EU від 8 березня 2010 р. про імплементацію переглянутої рамкової угоди щодо батьківської відпустки (додаток XL Угоди про асоціацію між Україною та ЄС).

Законопроект забезпечує індивідуальне право кожного з батьків дитини безперешкодно отримувати соціальні відпустки. Чи використовувати таку відпустку одночасно або іншим чином, батьки визначатимуть на свій розсуд.

Крім того, зрівняння прав батьків та матерів на відпустки, в законодавстві України, дозволить значно наблизитися до принципів гендерної рівності та соціальної справедливості.

Законопроектом пропонуємо реалізувати принципи, проголошені Конвенцією Організації Об'єднаних Націй «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», відповідно до яких держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою визначення загальної відповідальності чоловіків і жінок за виховання та розвиток своїх дітей, а також усіх заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості; вживають заходів, щоб заохочувати надання необхідних додаткових соціальних послуг, з тим, щоб дозволити батькам поєднувати виконання сімейних обов'язків з трудовою діяльністю та участю в громадському житті.

Також, законопроект реалізовує норми Європейської соціальної хартії (переглянутої) з метою забезпечення здійснення прав працюючих чоловіків та жінок із сімейними обов'язками на рівних умовах та рівне ставлення до них, забезпечення можливості працювати, а також повертатися до роботи після відсутності, зумовленої такими обов'язками

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Проектом акту пропонується:

надати визначення поняттям «одинок матір», «одинокий батько»;

забезпечити надання за бажанням матері, батька дитини відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Така відпустка може бути використана батьками одночасно, при цьому з загального трирічного строку,

тривалість одночасного перебування у відпустці обох батьків не може бути більшою 4 місяців;

встановити якщо дитина потребує домашнього догляду, матері, батьку дитини в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, зазначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною восьмирічного віку.

4. Стан нормативно-правової бази для прийняття законопроекту

Дана сфера відносин регулюється Конституцією України, Кодексом законів про працю України, Законом України «Про відпустки».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

На момент внесення, не передбачає витрат з Державного бюджету України.

6. Регіональний аспект

Проект Закону України не стосується питання розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

7. Запобігання дискримінації

У проекті Закону відсутні положення, які містять ознаки дискримінації.

8. Запобігання корупції

У проекті Закону відсутні правила та процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

9. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Прийняття запропонованого проекту Закону забезпечить підтримку сім'ї, формування відповідального материнства та батьківства, а також рівні права та обов'язки матері та батька щодо отримання соціальних відпусток,

Народні депутати України

_____ (посв. № __)
та інші

